

ZNATE LI ŠTO IMATE OD SOFTWARE-a?

Ako ste direktor ili vlasnik ili zaposlenik u maloj i srednjoj tvrtki pročitajte ovo do kraja, ako želite učinkovito upravljati poslovnom imovinom, uključujući i softver? Vođenjem računa o imovini, mjestu i načinu njenog korištenja, te ljudima koji je koriste osigurati ćete produktivnost, isplativost i najvažnije, zakonitost poslovanja vaše tvrtke. Prenosimo dio razmišljanja i savjete vodeće svjetske BSA organizacije koja nazdizre korištenje softwera i bori se protiv njegovog nelegalnog korištenja.

Razmislite što zaista znate o softveru koji se koristi u vašoj tvrtki. Znate li koliko imate računala i koje instalirane programe na njima? Trebaju li Vam baš sve te aplikacije? Gdje i kako ste ih nabavili? Radite li u skladu sa zakonom? Možete li pronaći kupljene licence u slučaju kontrole?

Da li uopće nadzirate softver koji na računala instaliraju djelatnici i imate li pravilnik o upotrebi softvera? Imate li pouzdanu zaštitu od virusa? Što bi se dogodilo s tvrtkom u slučaju gubitka svih sustava?

Što su rizici?

- Povreda pravnih propisa
- Virusi
- Nedostatak tehničke podrške
- Prekidi u poslovanju
- Gubitak produktivnosti
- Veliki troškovi

Kako činite prekršaj:

- O nedostatku broja licenci govorimo kad se softver koristi na većem broju računala nego što licenca dopušta. Vrlo se često događa da tvrtke čak i nehotice prekrše zakon zbog nedostatka točne evidencije .
- Mnogi djelatnici donose omiljene softverske aplikacije, čuvare zaslona i igre s vlastitim, kućnim računala, te ih instaliraju na stolno ili prijenosno računalo na poslu. Problem ćete najjednostavnije riješiti uvođenjem odgovarajućih pravila i upotrebom mrežnih alata. Unutarnja pravila trebaju nedvosmisleno zabraniti djelatnicima instaliranje „kućnih“ programa na poslu, a mrežni alati će detektirati upotrebu nekontroliranog softvera.
- Ako razmišljate o instaliranju uredskog softvera na kućno računalo nekog djelatnika, uvijek prvo provjerite proizvođačeve licence i uvjerite se da je to dopušteno. Neki proizvođači dopuštaju instaliranje iste aplikacije na dva uređaja, pod uvjetom da se ne koriste istovremeno.
- Čuvajte se sumnjivih dobavljača softvera i superpovoljnijih ponuda. Uglavnom su samo bačen novac.

Što učiniti?

Za početak je najbolje pregledati računala i popisati već postojeći softver. Poslužite se jednim od besplatnih alata za samostalnu unutarnju reviziju s webstranice iz besplatne ponude BSA ili se obratiti nekoj tvrtki davatelju IT usluga. Uredno licencirani softver omogućava miran san, ali i bolju tehničku podršku, mogućnost nadogradnje, smanjenje troškova, a povećava produktivnost. Nije na odmet niti konzultirati se sa nekom tvrtkom o tome što ustvari Vama treba.

Većina nas je poprilično savjesna u pogledu praćenja hardvera i ostale opreme tvrtke. Razmislite o prednostima evidencije troškova u tvrtkama koje plaćaju samo ono što koriste i ono što je njihovu poslovanju doista i potrebno. Zapitajte se 3 ključna pitanja:**Što imate? Što koristiteo? Što Vam je potrebno?** I više je nego vjerojatno da ćete tijekom pronalaženja odgovara otkriti nešto od sljedećeg. Imate više stolnih i prijenosnih računala, servera i ostale opreme nego što je potrebno. Razni programi, ali ih se većina ne koristi. Nabava softvera i hardvera je nekontrolirana. Oboje se dobavlja iz nekoliko različitih izvora, softver se često nabavlja preko Interneta ili ga donose djelatnici od kuće. Dokaze o kupnji softvera i licencama teško je pronaći.

Ako još nemate proračunsku stavku za nabavu softvera, razmislite o njezinu uvođenju kao dobrome načinu kontrole troškova. Tako ćete moći planirati nabavu i redovitu nadogradnju softvera i izbjegći pretjerane ili neočekivane troškove. Čak i ostvariti popuste za količinsko licenciranje.

POSTUPAK

Odredite jednog djelatnika čije će odgovornosti obuhvaćati odabir ugovora i dobavljača softvera i koji će voditi evidenciju i nadzor. Naravno u suradnji as Vama.

Postavite djelatnicima nedvosmislena pravila kojima ćete točno definirati što je dopušteno, a što nije od softwarea. Dobro argumentirajte i objasnite razloge uvođenja takvih pravila. Napravite i pravilnik gdje ste definirali sve nabrojano. Predvidite i kazne za djelatnike za nepoštivanje.

Sljedeći korak je popisivanje hardverske i softverske imovine. Utvrđite koji su programi instalirani na svim računalima, koliko tvrtka ima računala (stolnih i prijenosnih, poslužitelja i mobilnih uređaja), te koje kopije programa djelatnici mogu instalirali na svoja kućna računala. Precizan popis inventara dat će vam odgovore imate li neka stolna ili prijenosna računala ili neke periferne komponente koje se ne koriste i da li imate zastarjele ili nepotrebne programe koji se mogu izbrisati? Postoje li drugi programi koje biste trebali nabaviti u cilju povećanja produktivnosti ili učinkovitosti? Koristi li svaki djelatnik odgovarajuće programske pakete za potrebe poslovanja? Zapišite za svaku kopiju softvera instaliranog na svakom računalu naziv, inačicu, dobavljača, korisnik u odjelu, vrstu licence, datum isteka. Trebali biste provesti i inventuru popratnih materijala za programe na vašim računalima, uključujući sve diskove, CD-e ili druge medije za pohranjivanje koji se koriste za instaliranje programa na vaše uređaje, sve originalne priručnike i referentnu dokumentaciju, svu licenčnu dokumentaciju, te sve račune, dokaze o kupnji i druge dokumente koji upućuju na autentičnost softvera. U to su uključeni računi za računala uz koja je kupljen predinstalirani softver.

Kad završite s inventurom, dokumentaciju, originalne kopije softvera i ostale materijale spremite na sigurno mjesto. Tako će vam svi neophodni podaci biti lako dostupni pa ćete moći iskorištavati usluge, nadogradnje i slične ponude proizvođača, te jednostavnije reinstalirati softver. Uskladite instalirani softver s dokazima o licencama, te ćete moći sastaviti službeni popis programa koje će djelatnici u tvrtki smjeti koristiti. Čuvajte ga na sigurnom mjestu i pazite da se redovito ažurira. Sad, kad znate čime raspolažete i što želite, krenite korak dalje. Morate voditi točnu evidenciju inače ste sve džabe radili.

Najbolji način nadzora nad situacijom omogućit će vam redovite provjere računala i uspoređivanje zatečenog stanja s podacima u gore navedenim evidencijama kao i s odgovarajućim profilima. Postoje tvrtke specijalizirane za upravljanje imovinom koje nude automatizirana rješenja. Veće tvrtke mogu odabrati alate za reviziju softvera preko poslužitelja, koji stolna i prijenosna računala ispituju u intervalima koje ste sami odredili. Ti će alati napraviti izvještaje o instaliranom softveru i zabilježiti svako odstupanje te tako brzo otkriti slučajevе instaliranja nelicenciranog ili neovlaštenog softvera bilo na mrežu, bilo na pojedinačna računala. Mnoge tvrtke za upravljanje imovinom malim tvrtkama nude rješenja za upravljanje na daljinu.

Veoma je važna suradnja s proizvođačima softvera. Tako ćete biti bolje informirani i postići niže cijene i bolje uvjete plaćanja, odgode, kredite i slično.

Evo i oglednog primjerka pravilnika, koji možete iskoristiti da uštedite svoje vrijeme. Sa njim treba upoznati zaposlenike i zatražiti da ga potpišu i poštuju.

Pravila korištenja softvera za osobna računala unutar tvrtke

1. (Tvrta/naziv) koristi računalni softver različitih proizvođača na temelju licenci. (Tvrta/naziv) nije vlasnik softvera i pripadajuće dokumentacije, te ih nema pravo umnožavati bez dopuštenja proizvođača, osim za potrebe stvaranja sigurnosne kopije (tzv. back-up).
2. Radnici (Tvrta/naziv) se obvezuju softver koristiti isključivo u skladu s ugovorom o licenci, te neće instalirati neovlašteno umnožene kopije komercijalnog softvera.
3. Radnici (Tvrta/naziv) se obvezuju da neće preuzimati softver s Interneta.
4. Radnici (Tvrta/naziv) se obvezuju obavijestiti svog neposredno nadređenog o svim zlouporabama softvera ili IT opreme tvrtke o kojima saznaju.
5. U skladu s važećim pravnim propisima kojima se štiti autorsko pravo, protiv osoba koje neovlašteno umnožavaju ili koriste nelicencirani softver moguće je pokretanje parničnih, prekršajnih i kaznenih postupaka, te izricanje novčanih ili zatvorskih kazni i drugih sankcija. (Tvrta/naziv) neće tolerirati neovlašteno umnožavanje softvera. Prema radnicima (Tvrta/naziv) koji budu umnožavali, nabavljali ili koristili neovlaštene kopije računalnog softvera poduzet će se odgovarajuće stegovne mjere, uključujući otkaz ugovora o radu.

6. U slučaju sumnje smije li pojedini radnik kopirati ili koristiti određeni softverski program, odluku o tome donosi odgovorni direktor prije nego što se započne s takvima radnjama.

Ovime izjavljujem da sam upoznat/a s pravilima korištenja softvera unutar tvrtke, te ih se obvezujem poštivati.

potpis radnika i datum

NOVOSTI IZ MICROSOFTA U VEZI LICENCIRANJA

Svi oni koji su do sada imali nelicenciranu verziju Windowsa, nudi im se mogućnost da je legaliziraju, bez potrebe reinstalacija. Microsoft je izbacio novi proizvod **Get Genuine Kit**. To je model legalizacije računala sa prethodno instaliranom krivotvorenom, piratskom ili na drugi način nelegalnom kopijom **Windows XP Professional OS-a**.

Prednosti za korisnika:

1. nije potrebno formatiranje tvrdog diska (brzo i učinkovito rješenje)
2. podrška za softver je direktno od Microsofta
3. originalan softver bez tehnoloških (pravnih i financijskih) rizika

Get Genuine Kit naručuje se u pakovanju po jedna (1 medij, EULA, i 1 COA) ili deset licenci (1 medij, EULA i 10 COA - isključivo za jednu kompaniju).

Cijena je skoro kao i kada kupite normalnu OEM licencu.

Većina korisnika koja kupujete novo računalo, obavezno uzme i operativni sustav Windows. Sada će to biti Windows Vista. Međutim mnogi zaborave da im je mnogo povoljnije uzeti i OEM Office, pa ga poslije skuplje plaćaju. Prije ste ga morali uzeti isti dan u istoj firmi i morao je biti iskazazan na istom računu. Sada više ne. Trgovci i proizvođači računala mogu Office 2007 sada instalirati na računalo a da Vi to niste niti tražili. To se čini, kako biste ga probali i vidjeli njegove prednosti. Možete ga koristiti 60 dana, a nakon toga kupiti ili neće više raditi. Kupovinu obavljate na razne načine. Glavno je dobiti ključ kojim se aktivira. Korisnik može izabrati i koju će verziju aktivirati, ovisno o svojim potrebama i cijeni. Instalacija koju je obavio trgovac obuhvaća sve verzije. Kupovinom licence ne dobivate DVD medij, ali se on može naručiti posebno.